

Dr. Muamer Mujčinagić

Formiranje opšte bolnice u Gračanici

(Uvodno izlaganje koje je u svojstvu direktora Doma zdravlja Gračanica autor podnio na sjednici Opštinskog vijeća Gračanica, održanoj 14.3.2000. godine prilikom donošenja odluke o osnivanju Opšte bolnice "Dr Mustafa Beganović" Gračanica)

Dom zdravlja u Gračanici osnovan je 14. maja, 1953. godine odlukom Narodnog odbora tadašnjeg gračaničkog sreza. Istorija modernog zdravstva Gračanice, međutim, počinje mnogo ranije - daleke 1895. godine kada je u gračaničku zdravstvenu ambulantu došao prvi ljekar na stalni rad.

Neposredno nakon Drugog svjetskog rata, Gračanica je i dalje imala jednog a povremeno dva ljekara koji su sa nekoliko priučениh bolničara, uz oskudna sredstva i opremu pružali zdravstvenu zaštitu stanovništvu ovog kraja. Osam godina nakon završetka rata stekli su se uslovi za osnivanje Doma zdravlja kao prve modernije zdravstvene ustanove na gračaničkoj opštini, koja je u početku imala 30 zaposlenih radnika i samo dva ljekara. Od tada, zdravstvo na ovom području bilježi ubrzan i dinamičan razvoj koji prati društveno-ekonomska kretanja i opšte karakteristike vremena u kojem se živjelo.

I pored velikih teškoća kroz koje je prolazila ova djelatnost, u proteklom periodu ostvareni su krupni rezultati, prije svega, na suzbijanju i iskorjenjivanju pojedinih vrsta zaraznih oboljenja i poboljšanju opštih higijensko-zdravstvenih prilika na ovom području. Znatno je podignut nivo zdravstvene zaštite stanovništva, smanjena je učestalost oboljenja, pa i smrtnosti, naročito djece, znatno je produžen životni vijek našeg stanovništva itd.

Ova zdravstvena ustanova imala je intenzivan razvoj, dostigavši neposredno pred agresiju na Bosnu i Hercegovinu u izbivanje rata 1992. godine, nivo jedne od najrazvijenijih

ustanova u rangu domova zdravlja u Bosni i Hercegovini. U tom predratnom periodu imali smo obezbijeden solidan poslovni prostor, kvalitetnu opremu i stručne kadrove. Imali smo tada 163 radnika, od toga 48 ljekara i 9 stomatologa. Ovako jaka kadrovska baza, koja je obezbjeđivala standard "jedan ljekar na 1000 stanovnika", pružala je solidne preduslove za ostvarivanje pozitivnih kretanja u razvoju zdravstva na opštini i realizaciju svih naših ciljeva u oblasti primarne zdravstvene zaštite kao osnovnog segmenta ove djelatnosti.

Zdravstvena služba u Gračanici je do 1984. godine bila organizovana u okviru jedne radne organizacije sa dvije osnovne organizacije. Nakon toga funkcioniše kao jedna radna organizacija zdravstva sa radnim jedinicama u Gračanici i Bosanskom Petrovom Selu, integrisana u Kliničko-medicinski centar Tuzla.

Ovako oprganizovan, Dom zdravlja u Gračanici dočekao je dramatična zbivanja u proljeće 1992. godine. Da se nešto izuzetno sprema, nagovještavalo je osipanje kadrova, uglavnom srpske nacionalnosti, kojih je u strukturi zaposlenih bilo oko 50%. Kad su počela prva granatiranja Gračanice i otvaranje neprijateljstava - u Domu zdravlja bilo je 144 radnika koji su se odazvali radnoj obavez i u najtežim trenucima po ovaj kolektiv, svojim angažovanjem omogućili njegovo funkcionisanje. Radeći u izuzetno složenim uslovima, uz prisutnu neizvjesnost i strah, oni su doprinijeli da ustanova pređe na ratni režim rada i to na način koji nije bio predviđen ni u jednom planu dotadašnjem našem planu odbrane.

Pošto je u početnoj fazi rata došlo do velikih razaranja objekata Doma zdravlja, izvršili smo dislokaciju pojedinih službi na bezbjednija područja, te tako proširili mrežu sektorskih ambulanti i na ona naselja u kojima ih prije rata nije bilo. Događaji koji su uslijedili, pokazat će da je ovakva orijentacija bila potpuno ispravna. Omogućeno je pružanje zdravstvenih usluga i u najtežim ratnim uslovima i gotovo nemogućim situacijama kako domicilnom tako i mnogobrojnom izbjeglom stanovništvu.

Posebno ističem doprinos i angažovanje svih kapaciteta Doma zdravlja na efikasnom i brzom uspostavljanju funkcija Ratne bolnice, ali i sanitetske službe u cjelini. Stavili smo na raspolaganje organizatorima otpora i odbrane sva potrebna materijalno-tehnička sredstva, posebno medicinsku i intendantsku opremu, sanitetska vozila, lijekove, kadrove... Odmah na početku rata 14 naših radnika, među njima i 6 ljekara bilo je aktivno uključeno u oružane snage, da bi se taj broj tokom rata stalno povećavao. Tokom rata, u oružanim snagama BiH duže ili kraće vrijeme bilo je angažovano 66 naših radnika. U tim jedinicama krajem rata bilo je 9 naših ljekara i 13 drugih medicinskih radnika.

Početak juna 1992. godine, ovoj ustanovi se priključuje i Gradska apoteka, koja je bila u sastavu tadašnje Radne organizacije Farmaceutske djelatnosti u Tuzli. U najtežim ratnim okolnostima sa preostalim i novoprimitim radnicima brzo se uspostavlja njena ratna funkcija u Gračanici. I pored velikih problema i poteškoća, apoteka je bila solidno snabdjevena lijekovima, uglavnom iz humanitarnih izvora i donacija - i u najtežim ratnim uslovima.

U toku rata pružali smo zdravstvenu zaštitu domicilnom i prognanom stanovništvu, zbrinjavali ratne vojne invalide iz Podrinja, obezbjeđivali redovan transport pacijenata na hemodijalizu u Tuzlu, obavljali redovne i vanredne ljekarske preglede vojnih obveznika i regruta, obnavljali porušeno, kadrovski se popunjavali i jačali... Kraj rata dočekali smo materijalno i kadrovski osiromašeni - sa 160 radnika, od toga 25 ljekara.

Odmah po zaključenju mira, krajem 1995. godine, planski smo pristupili kadrovskom jačanju, obnovi i sanaciji objekata i opreme, te stvaranju osnovnih preduslova za rad ove ustanove "na duge staze"

Početak marta 1996. godine u okviru Doma zdravlja formirali smo Hiruršku službu, što bilježimo kao izuzetno značajan događaj u istorijatu ove ustanove. Na ovom odjeljenju tada smo imali jednu hiruršku salu sa 15 kreveta i jednim hirurgom. Danas na ovom odjeljenju rade

dva hirurga u dvije hirurške sale i stacionarom sa 28 kreveta. Posebno ističemo da je u ovom odjeljenju angažovano skoro kompletno osoblje bivše Ratne bolnice. Na njemu je do sada liječen 2.081 pacijent, od kojih je na 1.576 izvršena hirurška intervencija.

Nakon toga, novembra 1997. godine pristupilo se formiranju internog odjeljenja sa stacionarom od 21 kreveta. Na njemu su do sada liječena 682 pacijenta. Odjeljenje je kadrovski popunjeno sa 3 ljekara specijalista interne medicine.

Krajem 1998. godine formirano je i kadrovski kvalitetno popunjeno ginekološko odjeljenje sa 15 kreveta. Na njemu je do sada liječeno 225 pacijenata.

Na porodajnom odjeljenju od završetka rata do danas obavljen je 2.451 porod. Na odjeljenju su zaposlena 4 ginekologa i kvalitetan tim akušerskih sestara.

Krajem 1999. godine formirano je i Neuropsihijatrijsko odjeljenje kapaciteta 10 ležaja. Za prva dva mjeseca od svog osnivanja imalo je 34 pacijenta. Na ovom odjeljenju koordinirano rade neuropsihijatar, internista i fizijatar. Već sada pokazuje se puna opravdanost inicijative za njegovo osnivanje.

Tokom 1999. godine intenzivno smo radili na stvaranju uslova odjela hemodijalize pri opštoj bolnici. Naša inicijativa, pokrenuta još ranije, naišla je na punu podršku Vlade Tuzlanskog kantona, tako da su obezbijeđena i odgovarajuća finansijska sredstva, a radovi na adaptaciji poslovnog prostora su izvedeni predviđenom dinamikom i okončani početkom ove godine. Prethodno je riješeno pitanje kontinuiranog snabdijevanja vodom Opšte bolnice, a prvenstveno ovog odjela.

Na ovaj način ostvarene su pretpostavke da, uz montažu i ugradnju potrebnih aparata, otpočne rad i ovog odjela, što takode predstavlja historijski događaj za ovu ustanovu. Na hroničnom programu dijalize nalazi se 35 pacijenata sa područja gračaničke i susjednih opština, što potvrđuje punu opravdanost formiranja ovog odjela.

Uporedo sa aktivnostima na obezbjeđenju uslova za prerastanje Doma zdravlja kao javne ustanove u Opštu bolnicu, vodilo se računa i o razvoju primarne zdravstvene zaštite kao naše osnovne djelatnosti. Tako je mreža sektorskih ambulanti na području opštine Gračanica proširena za još dvije ambulante: u Rašljevi i Donjoj Lohinji, a ponovo je aktivirana opšta i zubna ambulanta u Mješovitoj srednjoj školi u Gračanici. Naša ustanova kadrovski i materijalno brine i o Socijalno-medicinskoj ustanovi na Gaju u kojoj su smještene izbjeglice, mahom bolesne i iznemogle osobe o kojima nema ko da brine.

Kada je riječ o kadrovskoj situaciji, ističemo da u Domu zdravlja u Gračanici danas rade 243 radnika, od kojih je 46 sa visokom stručnom spremom. Među njima je 39 ljekara, od toga 27 specijalista, zatim tri stomatologa i 4 farmaceuta. Od 12 ljekara opšte prakse, 4 se nalaze na specijalizaciji. Od ostalog medicinskog osoblja, u ovoj ustanovi radi 5 viših i 147 srednjih medicinskih tehničara, kao i 45 nemedicinskih radnika, od kojih je najveći broj u tehničkoj službi.

Upoređujući sadašnju kadrovsku situaciju sa predratnom, možemo konstatovati da je dostignut, čak u nekim segmentima i premašen predratni nivo. Dovoljno je podsjetiti se da prije rata nismo imali hirurškog, internog i neuropsihijatrijskog odjeljenja. Od završetka rata u radni odnos primljena su 83 radnika, od toga 44 pripadnika Armije BiH, 3 ratna vojna invalida i 4 člana šehidskih porodica.

U toku i nakon rata finansijski položaj zdravstvenih organizacija bio je izuzetno težak. Odlukom Vlade BiH prestali su funkcionisati svi društveni fondovi, pa tako i Fond zdravstvene zaštite u Tuzli iz kojeg se finansirala redovna djelatnost ove institucije. Finansiranje zdravstva preuzela je Vlada Tuzlanskog kantona, koja je zdravstvenim ustanovama obezbjeđivala sredstva za plaće radnika, topli obrok i dio sredstava za materijalne troškove.

Da bi se donekle popravio materijalni položaj zdravstvenih organizacija, Vlada Tuzlanskog kantona je, početkom 1997. godine donijela odluku o privremenom neposrednom

učešću osiguranih lica u troškovima korištenja zdravstvene zaštite na području Tuzlanskog kantona. Međutim, ova odluka nije donijela očekivane rezultate i njena primjena nije popravila materijalni položaj zdravstva. Vlada je povukla nekoliko kontradiktornih poteza koji su umanjili efekte navedene odluke. Da bi ublažila socijalne tenzije unutar nekih kategorija stanovništva, u više navrata je proširivala krug lica koji se oslobađaju plaćanja participacije i djelimičnog plaćanja zdravstvenih usluga, pa se tako gubio smisao prethodno donesenih odluka i mjera. Odlukom nadležnih opštinskih organa, participacije su oslobođeni svi ratni vojni invalidi i članovi porodica poginulih boraca.

I pored teške finasijske situacije, ova zdravstvena ustanova je, iz svojih sredstava finansirala izgradnju dimnjaka za centralno grijanje, sanirana je fasada na svim centralnim objektima, izvršeno stakljenje, nabavljena medicinska oprema i za sve službe nabavljeni kompjuteri.

U periodu 1996-1999. godina, poslovanje je bilo uspješno, tako da je posljednje dvije godine iskazan čak i neki poslovni dobitak.

U ostvarivanju ukupnog prihoda, preko 50% predstavlja učešće Vlade Tuzlanskog kantona, dok su ostali prihodi ostvarivani fakturisanjem usluga pravnim licima, prihodom od građana u takozvanoj slobodnoj razmjeni rada, od prodaje lijekova u komercijalnoj apoteci i jedan manji dio od participacije.

Početkom 2.000. godine osnovan je Kantonalni zavod za zdravstveno osiguranje Tuzla, preko kojeg će se ubuduće finansirati zdravstvo.

Da bi se obezbjedili neophodni uslovi za rad ove ustanove, neposredno po završetku rata utvrdili smo konkretan program obnove i sanacije u ratu razorenih i oštećenih objekata i imovine. Realizacija ovog programa otpočela je 1996. godine i traje i dalje, a svjedoci smo koliko se u tome uspjelo. Danas naši objekti izgledaju ljepše nego prije rata, izgrađena je nova kotlovnica, nabavljena savremena oprema, obnovljen vozni park, obnovljene su postojeće i otvorene nove sektorske ambulante i dr. Sve ovo

smo ostvarili zahvaljujući donacijama i donatorima, našim prijateljima, od kojih posebno ističemo: USAID, World vision, Islamik Relief, Visoki saudijski komitet, Unga Liv, Karitas, Merhamet, Lora, Suncokret, Crveni polumjesec, MSF, Vladu Japana, Emmaus International. Vladu Tuzlanskog kantona i mnogobrojne druge donatore, koje ovdje nije moguće sve redom nabrojati. Ove donacije - u lijekovima, sanitetskom materijalu, medicinskoj opremi, prehrambenim artiklima, sanitetskim vozilima, u finansiranju izgradnje i obnove - su procijenjene na oko 4 miliona DM i omogućile nam da tri godine poslije završetka rata počnemo razmišljati o osnivanju opšte bolnice.

U aprilu 1998. godine napravili smo Elaborat o opravdanosti osnivanja opšte bolnice u Gračanici. U njemu smo naznačili razloge za ovu inicijativu i obrazložili višestruki značaj realizacije jednog takvog projekta. Već tada su bile ostvarene određene pretpostavke za takvu inicijativu.

Otvaranje Opšte bolnice je od istorijskog značaja ne samo za ovu ustanovu već i za opštinu Gračanica u cjelini, kao i za rubna područja nama susjednih opština. Moramo naglasiti da smo u realizaciji ovog projekta imali punu podršku opštinskih i kantonalnih vlasti.

Nadležni organi Federalnog i Kantonalnog ministarstva zdravstva su se prije nekoliko dana mogli uvjeriti da ispunjavamo skoro sve uslove predviđene Zakonu o zdravstvenoj zaštiti, s obzirom da imamo jedinice za specijalističko-konsultativno liječenje, urgentnu medicinsku pomoć, laboratorijsku i drugu dijagnostiku, snabdijevanje lijekovima putem bolničke apoteke, imamo osiguranu medicinsku rehabilitaciju, snabdijevanje krvlju u okviru transfuzionog odjela. Zakonom je predviđeno da Opšta bolnica u svom sastavu mora imati i mrtvačnicu, pa smo na putu da riješimo i to pitanje.

Opšta bolnica će poseban značaj imati i u daljoj edukaciji kadrova. Naime, poznato je da je pri Srednjoškolskom centru u Gračanici formirana Medicinska škola sa dva odjeljena godišnje, tako da je ova ustanova postala i naučna baza za održavanje praktičnog rada učenika koji se školuju za medicinske tehničare.

Donošenjem odluke o osnivanju Opšte bolnice na današnjoj sjednici Opštinskog vijeća, naša opština ulazi u istoriju po tome što je prva na Tuzlanskom kantonu donijela odluku o formiranju i uspostavljanju Opšte bolnice.

Haim James Pinto, Pejšaž, 1985.